

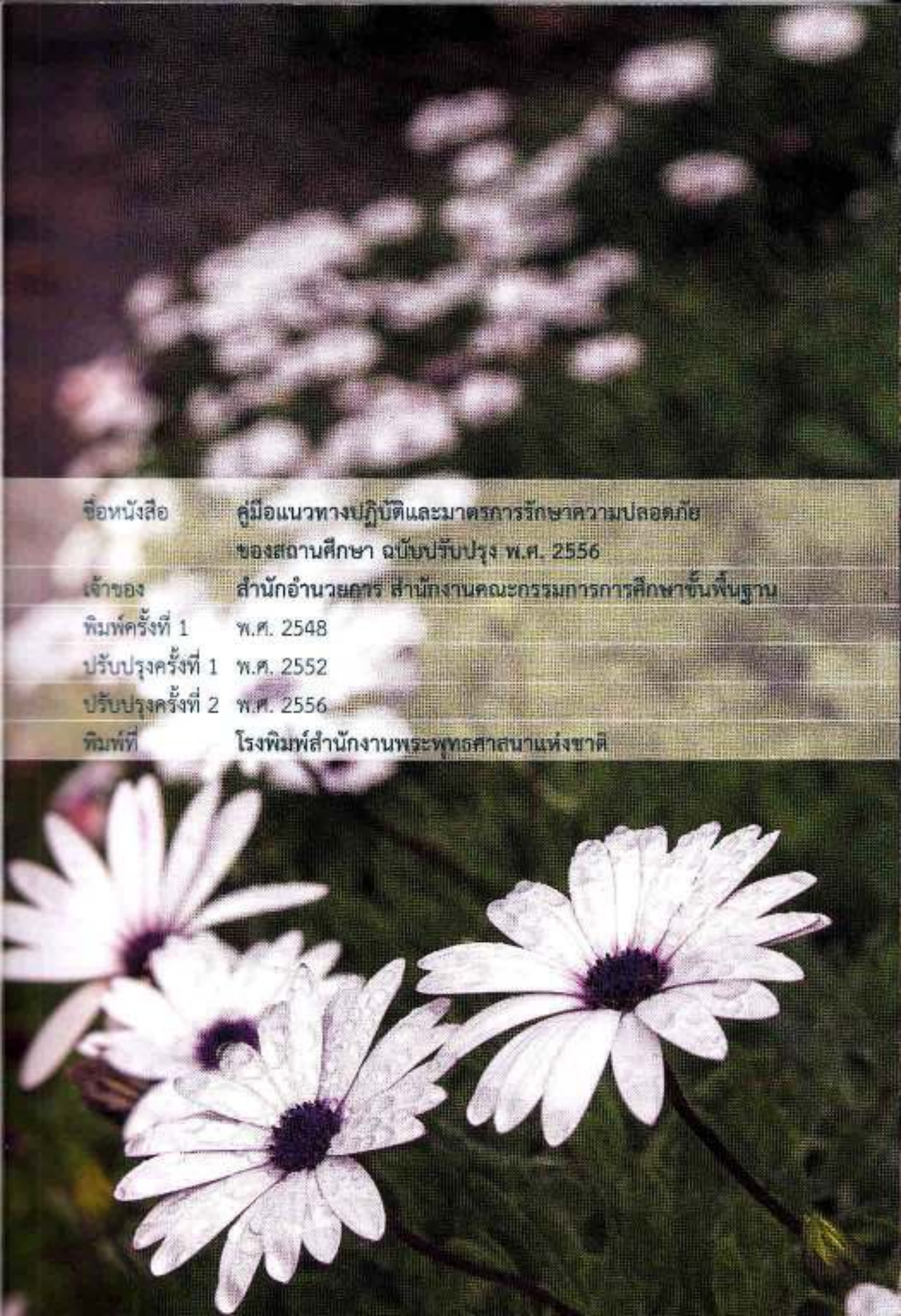
คู่มือ

แนวทางปฏิบัติ และมาตรการ รักษาความปลอดภัย ของสถานศึกษา

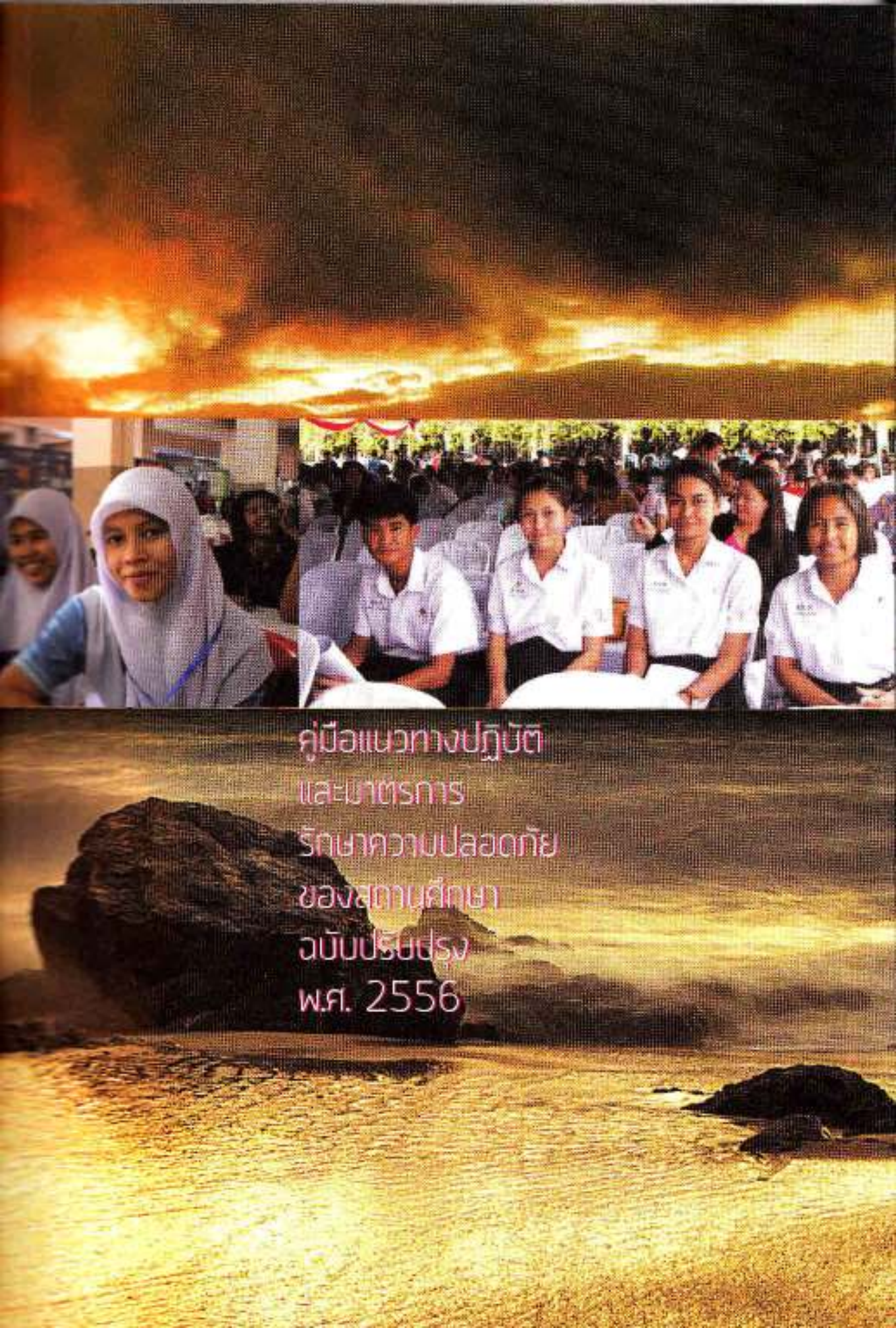
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556

สำนักอำนวยการ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อหนังสือ คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัย
ของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556
เจ้าของ สำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2548
ปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552
ปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ. 2556
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

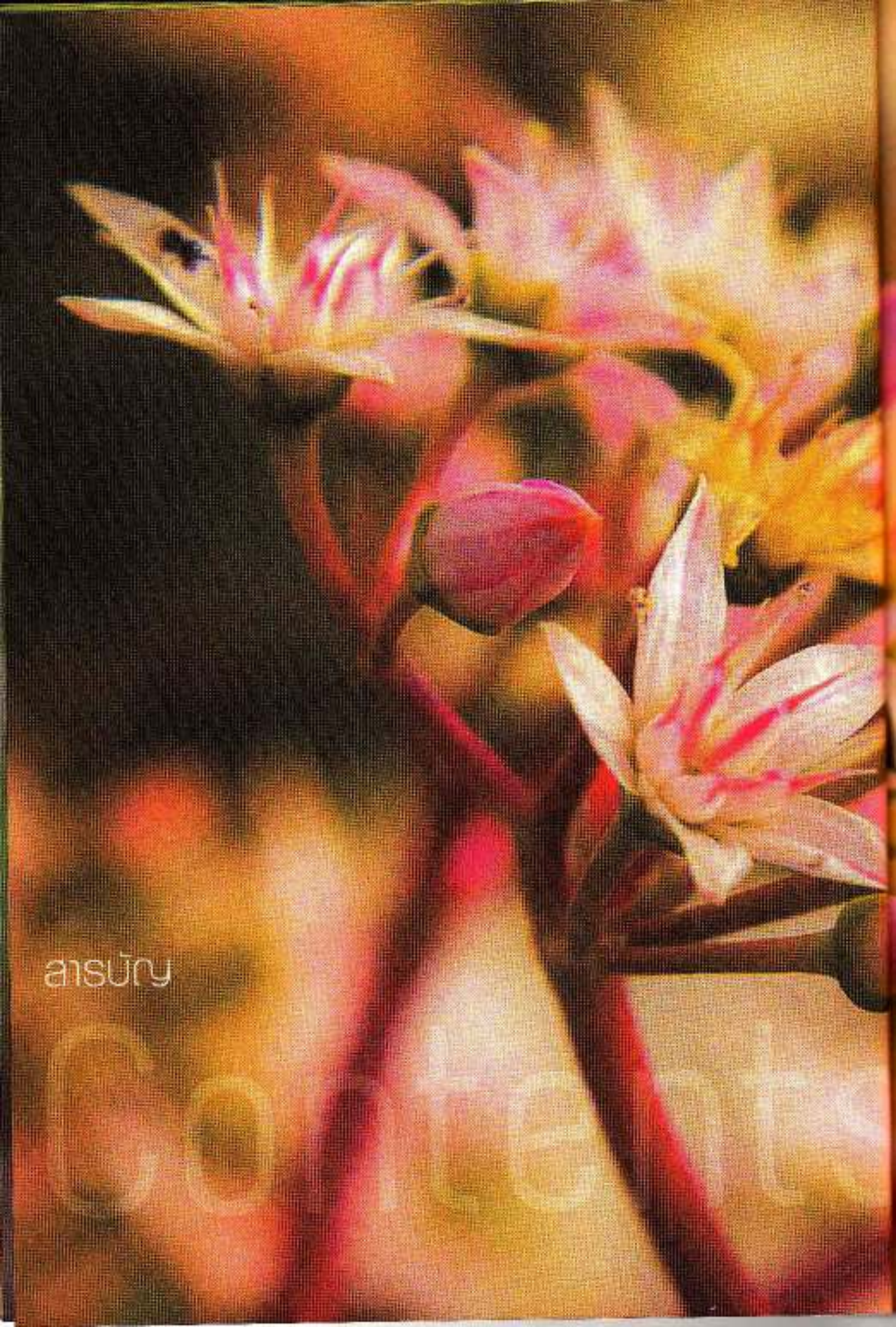
คู่มือแนวทางปฏิบัติ
และมาตรการ
รักษาความปลอดภัย
ของสถานศึกษา
ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2556

คำนำ

คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อปรับปรุงจากฉบับเดิมให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดูแลความปลอดภัยแก่นักเรียนทุกคนในสถานศึกษา ด้านการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ เช่น อุบัติเหตุจากอาคารเรียน อาคารประกอบ อุบัติเหตุจากบริเวณสถานศึกษา สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ การเดินทางไป - กลับ การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานศึกษา การร่วมกิจกรรมสำคัญ อุบัติภัย เช่น อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ธรณีพิบัติภัย และปัญหาทางสังคม เช่น การล่วงละเมิดทางร่างกาย และจิตใจ สารเสพติด การทะเลาะวิวาท การถูกล่อลวงการลักพา สืบถามก่อนจะมอบหมายงาน ด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน ด้านสิทธิมนุษยชน และด้านผลกระทบจากการสู้รบ และความไม่สงบ ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษาได้มีการวางแผนจัดระบบความปลอดภัยของสถานศึกษาที่เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนร่วม ในการจัดทำและปรับปรุงคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 ให้เกิดความสมบูรณ์ เพื่อมอบให้สถานศึกษาในสังกัดนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

အာဇာနည်

ส่วนที่ 1	บทนำ	12
ส่วนที่ 2	แนวนโยบายและการวางแผน	18
	รักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา	
ส่วนที่ 3	มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ	24
	อุบัติเหตุ และปัญหาทางสังคม	
	มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ	24
	- อุบัติเหตุจากอาคารเรียน อาคารประกอบ	25
	- อุบัติเหตุจากบริเวณสถานศึกษา	30
	- อุบัติเหตุจากสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	35
	- อุบัติเหตุจากเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ	36
	- อุบัติเหตุจากการเดินทาง ไป-กลับ ระหว่างบ้าน	39
	และสถานศึกษา	
	- อุบัติเหตุจากการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานศึกษา	45
	- อุบัติเหตุจากการนำนักเรียนรวมกิจกรรมสำคัญ	47
	มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ	53
	มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม	75
	มาตรการรักษาความปลอดภัยด้านสุขอนามัยของนักเรียน	99
	มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากสัตว์และแมลงมีพิษ	120
	มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ	121

ส่วนที่ 4	การควบคุม กำกับ ติดตาม และรายงาน	123
-	แผนฉุกเฉินสำหรับสถานศึกษา	124
-	แบบสรุปประเมินผลการปฏิบัติงาน	162
-	แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน	167
-	แบบรายงานผลการปฏิบัติงาน	169
-	แนวทางการให้ระดับคุณภาพ	173
ส่วนที่ 5	ภาคผนวก	183
-	หนังสือแจ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	184
-	กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	

ส่วนที่ 1

สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ได้รับผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนไทยในหลายรูปแบบ ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเกือบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านทัศนคติและพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน มีค่านิยมแบบบริโภคนิยมอย่างฟุ่มเฟือย การห่างเหินจากศาสนา การทะเลาะวิวาท ดิตยาเสพติด การเสพติดลามกอนาจาร ดิตเกม รวมทั้ง การจมน้ำเสียชีวิต และการประสบอุบัติเหตุจากการเดินทางของเด็กและเยาวชน ฯลฯ และอีกปัญหาหนึ่งที่มีแนวโน้มรุนแรงและหนักมากจนน่าวิตก คือ การแพร่ระบาดของสื่อที่ไม่เหมาะสมหรือสื่อลามกอนาจาร จนทำให้เด็กและเยาวชนไทยซึ่งขาดภูมิคุ้มกันในการบริโภคสื่ออยู่แล้ว มีการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ

สภาพปัญหาทางเพศของเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นในปัจจุบันค่อนข้างรุนแรงและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และปราศจากการป้องกันซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ เกิดการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ส่งผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยเรียนและการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ยังไม่มีความพร้อมที่ต้องดูแลตนเองและบุตร ต้องหาทางออกด้วยการทำแท้ง และทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา อาทิ เสียอนาคตที่ดีในชีวิตรทั้งฝ่ายชายและหญิง ปัญหาครอบครัวแตกแยก

และการทอดทิ้งลูกให้เป็นลูกกำพร้า ซึ่งเด็กที่ถูกทอดทิ้งเหล่านั้น มีความเปราะบางทางสภาพจิตใจ และกลายเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคม

ในปี 2551 สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้สำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 4 ในประเทศไทย พบว่า นักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 6.1 มีเพศสัมพันธ์ก่อนอายุ 13 ปี ร้อยละ 4.5 และเคยมีเพศสัมพันธ์กับบุคคล 2 คน หรือ

มากกว่า ร้อยละ 5.5 ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมานักเรียนมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 11.0 ในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมีการใช้ถุงยางอนามัยร้อยละ 60.4 และมีการใช้ถุงยางเป็นประจำร้อยละ 38.4 ในปีเดียวกันนี้ สำนักบรรดาวิทยา กระทรวงสาธารณสุข มีการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มนักเรียนชาย-หญิงมัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และ อาชีวศึกษา พบว่าสัดส่วนของนักเรียนที่มีเพศสัมพันธ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นพบร้อยละ 3 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 15-24 และนักเรียนอาชีวะ ร้อยละ 37-43 อัตราการใช้ถุงยางอนามัยค่อนข้างต่ำ และความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ยังน้อย

จากการศึกษาวิจัยของศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็กคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี รายงานว่า การจมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุที่สูงเป็นอันดับหนึ่ง ประเทศไทยมีเด็กเสียชีวิตจากการจมน้ำสูงกว่าประเทศพัฒนา 5-15 เท่า การเสียชีวิตจากการจมน้ำในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ช่วงปี 2547-2551 เฉลี่ย 1,431 รายต่อปี หรือวันละ 4 คน โดยกลุ่มอายุ 10-14 ปี มีอัตราการเสียชีวิต 5.27 คนต่อ 100,000 คน หรือร้อยละ 24.6 ของการตายจากการบาดเจ็บ ซึ่งต่ำกว่ากลุ่ม

อายุต่ำกว่า 10 ปี มีประมาณ 12 คน ต่อ 100,000 คน ช่วงเดือนเมษายนของทุกปีเป็นช่วงที่มีเด็กจมน้ำเสียชีวิตมากที่สุดเฉลี่ย 359 คน เป็นการจมน้ำในแหล่งน้ำใกล้บ้าน สาเหตุจากการจมน้ำพบว่ากว่าร้อยละ 80 ของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี หรือประมาณ 11 ล้านคน วัยนี้ไม่เป็น เด็กชายมีโอกาสเสียชีวิตจากการจมน้ำมากกว่าหญิง 1.8 เท่า ในแต่ละช่วงอายุมีสัดส่วนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะช่วงอายุ 10-12 ปี พบว่าอัตราการเสียชีวิตในเด็กหญิงสูงกว่าชาย ในกลุ่มเด็กโตมักเกิดจากความประมาทในการว่ายน้ำเล่น ช่วยคนตกน้ำ หรือการเดินทางทางน้ำ และพบว่าบางกรณีมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมด้วย

จากข้อมูลโครงการ Child Watch 2553-2554 พบว่ามีเด็กถึงร้อยละ 14 ที่ต้องถูกทิ้งให้อยู่บ้านคนเดียวหลังเลิกเรียน ในประเด็นนี้พบว่าหลายพื้นที่ของประเทศเด็กและเยาวชนถูกทิ้งให้อยู่บ้านโดยลำพังหรืออยู่กับผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการอยู่อาศัยของเด็ก จึงพบว่าเด็กไทยจำนวนกว่าร้อยละ 35 ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องตกอยู่ในภาวะเสี่ยงขาดความรัก ขาดความอบอุ่น ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยต้องเผชิญหน้ากับความเสี่ยงหลากหลายรูปแบบ อาทิ ปัญหาพื้นที่เสี่ยง และอบายมุขที่กลาดเกลื่อนในเมืองที่มีแนวโน้ม

ที่เพิ่มสูงขึ้นทุกขณะ อีกทั้งการเข้าถึงสื่อสมัยใหม่ ได้ง่ายและรวดเร็วสร้างพฤติกรรมเสี่ยงมากมายทั้ง เรื่องเพศ ความรุนแรงและอาชญากรรม เป็นต้น

ในปี 2554 การกระทำผิดของเด็ก และเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศมีจำนวน 35,049 คดี สาเหตุการกระทำ ความผิดส่วนใหญ่ มาจากการคบเพื่อนสูงที่สุด จำนวน 15,769 คดี ร้อยละ 44.99 รองลงมาเป็น ความผิดขณะนอน จำนวน 7,038 คดี ร้อยละ 20.08

และรองลงมาเป็นคดีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จำนวน 3,305 คดี ร้อยละ 9.42 จะเห็นได้ว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ทั้งสภาวะร่างกาย สภาพครอบครัว สภาพแวดล้อม ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ในลักษณะที่เป็นวงจร

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย สรุปว่าในประเทศไทย มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตรวมประมาณ 4.5 ล้านคน โดยผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชน และแม้ว่า อินเทอร์เน็ตจะมีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ มากมาย แต่ก็มีอันตรายไม่น้อยสำหรับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลายเป็นแหล่งการเกิดปัญหาการล่อลวงเด็กและ ก่อให้เกิดความเสียหายกับตัวเด็ก ปัญหาของการ ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อล่อลวงเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการ ล่อลวงไปข่มขืน ทำอนาจาร หรือแม้แต่การลักพา ตัวไป โดยเฉพาะการพูดคุยในห้องแชตรูมผ่าน อินเทอร์เน็ต ที่นำไปสู่การนัดพบกันของคู่สนทนาทั้งสองฝ่ายซึ่งไม่เคยเห็นหน้ากันมาก่อน รวมทั้ง เนื้อหาที่น่าเสนอในหน้าเว็บไซต์ที่เชื่อมโยงกันทั่วโลกมีจำนวนไม่น้อยที่น่าเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม กับเด็ก เช่น เนื้อหาทางเพศ เนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง หรือการเสนอขายสินค้าที่ไม่เหมาะสมหรือ ส่งเสริมการใช้ความรุนแรง

ดังนั้น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กที่มีอายุช่วง 3-18 ปี นับว่ามีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้เกิดความ เจริญงอกงามในด้านความรู้ สติปัญญา การควบคุมอารมณ์ และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการ ดำรงชีวิต เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเนื่องจากเด็ก ต้องใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนวันละประมาณ 7-8 ชั่วโมงต่อวัน โรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้กับเด็ก เป็นแหล่งจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะความรู้ ทักษะ ค่านิยม และ

ประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อจิตใจ ความสนใจ และอุดมคติในชีวิตการ
เรียนต่อไปจนถึงชีวิตการทำงานของเด็กทุกคน

ประการสำคัญโรงเรียนเป็นสถาบันที่จะสร้างเสริมประชาชนให้มีสุขภาพดีมีสติปัญญา
เฉลียวฉลาด และมีพฤติกรรมที่ปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และทำ
ประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ

จากสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา
การจัดระบบความปลอดภัยของสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของ
ผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสุข
ในการเรียนรู้ และการมีชีวิตที่ได้รับการปกป้องคุ้มครองให้มีความปลอดภัย มีความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ
ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถดูแลช่วยเหลือ
ผู้เรียนได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับระบบการจัดการความปลอดภัย
ในสถานศึกษาที่ชัดเจน สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ป้องกัน
ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้พัฒนา
คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 2

2

นโยบายและการวางแผน รักษาความปลอดภัย ของสถานศึกษา

นโยบายและแผนการของทางหน่วยงาน รักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา

การศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ในฐานะที่เป็นกระบวนการหนึ่ง ที่นับพันบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีคุณสมบัติสอดคล้อง กับความต้องการในการใช้กำลังของประเทศ การศึกษาจึงหมายถึง การเจริญงอกงาม เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคล ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน คือ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ถ้าประเทศใดประชากร มีการศึกษาสูง ประเทศนั้นก็จะมีกำลังคนที่มี ประสิทธิภาพไปด้วย

การสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัย เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใด ขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักป้องกันตนเองในสถานะคับขัน และจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงเป็นภารกิจสำคัญ ของสถานศึกษาที่จะต้องมีนโยบายการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ดังนี้

1. เป้าประสงค์

1) เพื่อให้มีรูปแบบแนวทางการรักษาความปลอดภัยของโรงเรียนด้านอุบัติเหตุ ด้านอุบัติเหตุ และด้านปัญหาทางสังคม โดยอาศัยแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ภายใต้หลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และยึดประโยชน์สูงสุดของนักเรียนเป็นสำคัญ

2) เพื่อสร้างความเข้มแข็งระบบการรักษาความปลอดภัยของโรงเรียน ให้มีความพร้อม สามารถป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์ ปัญหาของนักเรียน ทั้งด้านอุบัติเหตุ อุบัติภัย

และปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน
อย่างมีประสิทธิภาพ

3) เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนได้รับการ
ปกป้อง และคุ้มครองความปลอดภัย ทั้งด้าน
ร่างกาย และจิตใจ โดยนักเรียนจะได้รับการ
ดูแลอย่างใกล้ชิด และสามารถอยู่ในสังคมได้
อย่างปลอดภัยและมีความสุข

4) เพื่อสร้างความตระหนักในการ
รักษาความปลอดภัยของโรงเรียน โดยการให้
ความรู้ความเข้าใจ แก่ผู้ที่รับผิดชอบ และผู้ที่
มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยใน
โรงเรียน

2. เป้าหมาย

1) นักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้รับการ
คุ้มครองดูแลความปลอดภัย

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน
มีแนวทางในการป้องกันและรักษาความปลอดภัย
นักเรียน

3) เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐและ
เอกชน มีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยให้
แก่นักเรียน

3. ยุทธศาสตร์

1) สำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กำหนดนโยบายให้หน่วย
งานทางการศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด
มีระบบการดูแลความปลอดภัยให้นักเรียน

2. ประสานงานเครือข่าย
องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง ให้มีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัย
ให้นักเรียน

3. ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงาน
ทางการศึกษา และสถานศึกษาให้มีการจัดระบบ
ดูแลความปลอดภัยให้นักเรียนที่เข้มแข็ง

4. ติดตามและประเมินผล
ระบบการดูแลความปลอดภัยให้นักเรียน

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. จัดระบบรักษาความปลอดภัย
ให้นักเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตาม
นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

2. กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบใน
การประสานงานเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน
ให้มีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยให้แก่
นักเรียน

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้
สถานศึกษา จัดระบบดูแลความปลอดภัยให้แก่
นักเรียนที่เข้มแข็ง

4. กำกับ ติดตาม และประเมินผล
ระบบการดูแลความปลอดภัยของนักเรียนใน
สถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนา

3) ระดับสถานศึกษา

1. จัดระบบการรักษาความ
ปลอดภัยของนักเรียนในสถานศึกษา โดยการมี
ส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง เครือข่ายทั้งภาครัฐ
และเอกชน อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กำหนดมาตรการรักษา
ความปลอดภัยของสถานศึกษา

3. มีการกำกับ ติดตาม
ประเมินผล และรายงาน

2.1 การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

การกำหนดแนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยของสถานศึกษา ควรมีความชัดเจนและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย โดยร่วมกันวางแผนป้องกัน แก้ไข ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน

ในการจัดทำแผนรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ให้พิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. สาระสำคัญของแผนรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา

ในการจัดทำแผนจำเป็นต้องมีมาตรการและกิจกรรมให้สอดคล้องและครอบคลุมกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 “มาตรา 47 กำหนดให้มีการประกันคุณภาพภายนอก โดยมาตรฐานที่ 10 กำหนดให้ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี โดยในตัวบ่งชี้ที่ 4 กำหนดให้ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพและป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ” และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 การส่งเสริมความปลอดภัยนักเรียนและนักศึกษา “มาตรา 63 โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่

นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง” กระทรวงศึกษาธิการจึงออกกฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยความปลอดภัยของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 โดยออกตามความในมาตรา 6 และมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้สถานศึกษาต้องออกกระเบียบว่าด้วยความปลอดภัยที่ไม่เหมาะสม 9 ประการ คือ

- 1) หนีเรียน หรือออกนอกสถานศึกษา โดยไม่ได้รับอนุญาตในเวลาเรียน
- 2) เล่นการพนันหรือจัดให้มีการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมาย
- 3) พกพาอาวุธหรือวัตถุซึ่งใช้ประทุษร้าย
- 4) ชื้อ จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือเสพสุรา สิ่งมีนเมา หรือยาเสพติด
- 5) ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ หรือบังคับขืนใจ หรือรีดไถบุคคลอื่น
- 6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายผู้อื่น
- 7) แสดงพฤติกรรมทางชั่วร้ายที่ไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ
- 8) เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี
- 9) ออกนอกสถานที่พักเวลากลางคืนเพื่อเที่ยวเตร่หรือรวมกลุ่ม อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น รวมทั้งให้จัดทำมาตรการตามแนวนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาในการจัดทาระบบความปลอดภัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

การกำหนดแนวทางหรือมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ควรมีการกำหนดแนวทาง อย่างน้อย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ชุมชน ความเข้มแข็งของเครือข่าย เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ อุบัติภัย และภัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดมาตรการหลัก เพื่อป้องกันและหรือแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดมาตรการเสริมให้เหมาะสมกับความเชื่อวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และสภาพความเสี่ยงของท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดกิจกรรมสนับสนุนมาตรการหลักและมาตรการเสริม

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดเวลาและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้

2 รูปแบบของแผนรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถนำแนวทางและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาไปกำหนดเป็นแผนรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสมกับสถานศึกษา ด้านสภาพแวดล้อม สภาพทางภูมิศาสตร์ และความต้องการของท้องถิ่น โดยอาจกำหนดรูปแบบของแผน ดังนี้

1) แผนพัฒนาระบบความปลอดภัยของสถานศึกษา เป็นแผนที่ต้องมุ่งสร้างเสริมความเข้มแข็งของระบบการรักษาความปลอดภัยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

2) มีการพัฒนาระบบความปลอดภัยของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3) มีโครงสร้างการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาที่ชัดเจน

4) มีระบบเครือข่ายเพื่อการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา

5) มีระบบควบคุมภายในเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา

6) มีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

7) มีแผนการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุด้านสภาพแวดล้อมของสังคม ด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน ความปลอดภัยจากสัตว์ และแมลงมีพิษ และผลกระทบจากการสู้รบ และเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยกำหนดให้ครอบคลุมทุกภัยที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน อาทิ ความบกพร่องของอาคารเรียน บริเวณสถานศึกษา สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อความปลอดภัย เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ในสถานศึกษา ที่อาจเป็นอันตรายต่อนักเรียน การเดินทางไป-กลับของนักเรียน การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น

ส่วนที่ 3

3

มาตรการป้องกัน แล่งแก้ไขอุบัติเหตุ อุบัติภัย และปัญหาทางสังคม

การป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ

อุบัติเหตุ หมายถึง อันตรายที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน ซึ่งไม่ได้คาดคิดมาก่อน อันเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือการกระทำของมนุษย์ ส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งทางร่างกายและทรัพย์สิน อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน ทุกเวลา และทุกสถานที่ หากไม่มีการศึกษาและการป้องกันที่ดีพอ ย่อมมีโอกาสเกิดอุบัติเหตุได้โดยง่าย อุบัติเหตุในสถานศึกษามักมีสาเหตุมาจากความประมาท ขาดการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสภาวะแวดล้อมของสถานศึกษา ซึ่งมาจากสาเหตุต่าง ๆ ทั้ง 7 ด้าน คือ

1. อุบัติเหตุจากอาคารเรียน อาคารประกอบ
2. อุบัติเหตุจากบริเวณสถานศึกษา
3. อุบัติเหตุจากสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา
4. อุบัติเหตุจากเครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ
5. อุบัติเหตุจากการเดินทางไป - กลับ สถานศึกษา
6. อุบัติเหตุจากการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่
7. อุบัติเหตุจากการนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรม

โดยรายละเอียดในแต่ละด้านมีดังนี้

1. อุบัติเหตุจากอาคารเรียน อาคารประกอบ

อาคารเรียนหรืออาคารประกอบของสถานศึกษาเป็นสิ่งก่อสร้างถาวรใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ อาคารเหล่านี้ย่อมเกิดการชำรุดทรุดโทรม จึงต้องได้รับการบำรุงรักษาดูแลอย่างสม่ำเสมอให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้สามารถรับน้ำหนักของนักเรียนและอุปกรณ์ในอาคาร จึงจะไม่เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุแก่นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา อุบัติเหตุจากอาคารเรียน อาคารประกอบ มีเหตุจากหลาย ๆ ส่วนของอาคารสถานที่ในสถานศึกษา เช่น

1. โครงสร้าง ส่วนประกอบของอาคารเรียน อาทิ คาน ฝ้า เพดาน พื้น หลังคา เสา รวบบันได ประตู หน้าต่าง กันสาด รางน้ำ และท่อน้ำฝน
2. ครุภัณฑ์ อาทิ โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ กระดานดำ
3. อุปกรณ์ไฟฟ้า อาทิ สายไฟ ปลั๊กไฟ

พัดลม

4. ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ อาทิ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ โรงฝึกงาน
5. ห้องน้ำ ห้องส้วม

1.1 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุที่เกิดจากโครงสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบ

ภายในสถานศึกษาจะต้องมีความปลอดภัยทางกายภาพ ซึ่งรวมถึงสภาพโครงสร้างอาคาร ที่ถูกต้องและเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จึงควรกำหนดมาตรการในการป้องกัน และแก้ไขอุบัติเหตุที่เกิดจากโครงสร้างของอาคารเรียนและอาคารประกอบ

แนวทางการดำเนินการ

1. สร้างความตระหนักและให้ความรู้ในการรักษาความปลอดภัยแก่นักเรียนและบุคลากร
2. แต่งตั้งบุคลากรดูแลและรับผิดชอบด้านอาคารสถานที่
3. จัดทำป้ายข้อความระวังด้านความปลอดภัยในจุดอันตราย
4. จัดให้มีแผนการป้องกันและการเคลื่อนย้ายในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน
5. ตรวจสอบโครงสร้างและส่วนประกอบอาคาร ตลอดจนอุปกรณ์ที่ติดตั้งในส่วนต่าง ๆ ของอาคารอย่างสม่ำเสมอ หรือตรวจสอบโดยส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ
6. ในกรณีที่ตรวจสอบพบความผิดปกติของอาคาร ให้สั่งปิดอาคาร และประกาศเป็นเขตอันตรายห้ามเข้า และรายงานผู้เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไข

7. ซ่อมแซมส่วนประกอบของอาคารและอุปกรณ์ติดตั้งต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย

8. ในกรณีไม่สามารถซ่อมแซมได้ ให้ขออนุญาตรื้อถอนอาคารเรียนหรืออาคารประกอบที่ชำรุด หรืออยู่ในสภาพไม่ปลอดภัย

9. เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ให้ดำเนินการตามแผนฉุกเฉินสำหรับสถานศึกษา (ส่วนที่ 4 การควบคุม กำกับ ติดตามและรายงาน)

กรณีอาคารทรุดเกิดรอยร้าว หรือมีดปกติ

- โรงเรียนแจ้งหน่วยงานต้นสังกัด ตรวจสอบโครงสร้างอาคารเรียน

- โรงเรียนขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงซ่อมแซม

- ดำเนินการซ่อมแซมตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. ปฐมพยาบาลเบื้องต้น/นำส่งโรงพยาบาล
2. รายงานผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. แจ้งผู้ปกครองทราบ
4. โรงเรียนให้การดูแลช่วยเหลือตามความเหมาะสม

หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

- โรงพยาบาล
- องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ผู้ปกครอง

1.2 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ ที่เกิดจากการใช้ครุภัณฑ์

ครุภัณฑ์ หมายถึง สิ่งของที่มีลักษณะ
เคลื่อนถาวร และมีอายุการใช้งานในระยะเวลา
ประมาณ 1 ปีขึ้นไป มีราคาหน่วยหนึ่งหรือ
ชุดหนึ่งเกิน 5,000 บาท ให้จัดเป็นครุภัณฑ์
ที่ต้องบันทึกในกองทุนสินทรัพย์ถาวร ได้แก่
คอมพิวเตอร์ โต๊ะทำงาน ตู้เหล็ก ตู้เก็บเอกสาร
เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องขยายเสียง เป็นต้น
แนวทางการดำเนินการ

1. สำรวจ ตรวจสอบครุภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ
2. จัดวางครุภัณฑ์ในสถานที่ที่เหมาะสม
และปลอดภัย
3. จัดทำข้อเสนอแนะและข้อควรระวังใน
การใช้
4. ให้มีการจัดอบรมและจัดทำคู่มือในการ
ใช้ครุภัณฑ์อย่างถูกวิธี และเหมาะสมกับงาน
5. ผู้รับผิดชอบต้องดูแลอย่างใกล้ชิดใน
ขณะที่มีการปฏิบัติงาน
6. ปรับปรุงซ่อมแซมครุภัณฑ์ให้อยู่ใน
สภาพพร้อมใช้งานได้อย่างปลอดภัย
7. ห้ามใช้ครุภัณฑ์ที่ชำรุดโดยเด็ดขาด
8. เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ให้ดำเนินการตาม
แผนฉุกเฉินสำหรับสถานศึกษา

แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. เมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องมีการปฐมพยาบาล
และนำส่งสถานพยาบาล
2. รายงานผู้บังคับบัญชา
3. แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ (กรณีเสียชีวิต)
และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การไฟฟ้า
ส่วนภูมิภาค สถานีดับเพลิง
4. แจ้งผู้ปกครองทราบ

5. โรงเรียนให้การดูแลช่วยเหลือตาม
ความเหมาะสม

หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

- โรงพยาบาล
- องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล
องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร
เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และสถานีดำรงภูธร
- ผู้ปกครอง

1.3 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุที่เกิดจากอุปกรณ์ไฟฟ้า

อุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ ที่ใช้ในสถานศึกษา จำเป็นจะต้องสำรวจตรวจสอบอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่นักเรียน จึงควรกำหนด มาตรการในการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุที่เกิดจากอุปกรณ์ไฟฟ้า ดังนี้

แนวทางการดำเนินการ

1. โรงเรียนตรวจสอบระบบไฟฟ้าภายในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยใช้งานได้
2. ควรติดตั้งระบบป้องกันกระแสไฟฟ้าลัดวงจรหรืออุปกรณ์ตัดกระแสไฟฟ้าอัตโนมัติทุกอาคาร และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ไฟฟ้าในสถานศึกษา
3. มีการติดตั้ง ตรวจสอบอุปกรณ์ และเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าตามอายุการใช้งานตามมาตรฐานการไฟฟ้า ให้รายงานผลการตรวจสอบ จัดหาช่างไฟฟ้าที่ชำนาญการมาตรวจสอบระบบสายไฟในอาคารและรายงานผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
4. ให้ความรู้แก่นักเรียนและบุคลากรในการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าอย่างถูกวิธี
5. จัดกิจกรรม Big Cleaning Day เพื่อให้นักเรียนปลอดภัยจากอุบัติเหตุที่เกิดจากไฟฟ้า
6. ให้สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณในด้านการตรวจสอบเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ไฟฟ้า โดยถือเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นต้องปฏิบัติ
7. นิเทศกำกับติดตามดูแลช่วยเหลือเมื่อเกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้น
8. เมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องมีการปฐมพยาบาล นำส่งสถานพยาบาลและรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

9. เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ให้ดำเนินการตามแผนฉุกเฉินสำหรับสถานศึกษา (ส่วนที่ 4 การควบคุม กำกับ ติดตามและรายงาน)

1.4 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุที่เกิดจากห้องเรียน และห้องปฏิบัติการ

ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการเป็นพื้นที่ที่นักเรียนต้องใช้ในการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติตามเนื้อหาวิชา ดังนั้น จึงควรมี มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุที่เกิดจากห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ ดังนี้

แนวทางการดำเนินการ

1. สำรวจสภาพของห้องเรียนและห้องปฏิบัติการให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ อย่างปลอดภัย
2. กำหนดแนวทางปฏิบัติหรือระเบียบในการใช้ห้องปฏิบัติการ และให้ติดสัญลักษณ์เกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากอุปกรณ์ เครื่องมือสารเคมี แสดงไว้อย่างชัดเจน
3. มีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด กรณีเป็นสารเคมีจะต้องมีการระบุวิธีใช้ไว้อย่างชัดเจน และมีการจัดเก็บที่มีดัด
4. จัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุที่เหมาะสม เช่น เครื่องมือดับเพลิง
5. กรณีอุปกรณ์เครื่องใช้หรือห้องปฏิบัติ

การเกิดการชำรุดเสียหายให้ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

6. เมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องมีการประชุมพยาบาล
นำส่งสถานพยาบาลและรายงาน
ผู้บังคับบัญชาทราบ

7. เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ให้ดำเนินการ
ตามแผนฉุกเฉินสำหรับสถานศึกษา (ส่วนที่ 4
การควบคุม กำกับ ติดตามและรายงาน)

แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. ประชุมพยาบาลเบื้องต้น/นำส่งโรงพยาบาล
2. รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับ
3. แจ้งผู้ปกครองทราบ
4. โรงเรียนให้การดูแลช่วยเหลือตาม

ความเหมาะสม

หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

- โรงพยาบาล
- องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร
- เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- อื่น ๆ
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
- และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ผู้ปกครอง

1.5 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ
ที่เกิดจากห้องน้ำ ห้องส้วม

แนวทางการดำเนินการ

1. ตรวจสอบอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่ใช้
งานได้และปลอดภัย
2. ควรสร้างห้องน้ำห้องส้วมให้เหมาะสม
กับสภาพ วัย และเพศของนักเรียน เช่น อนุบาล
ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และคนพิการ

3. การใช้ห้องน้ำห้องส้วมของเด็กอนุบาล
ต้องมีครูคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

4. ให้มีการติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างอย่าง
เพียงพอ

5. ควบคุมรักษาความสะอาดอย่าง
สม่ำเสมอ

6. สถานศึกษากำหนดแนวปฏิบัติการใช้
ห้องน้ำห้องส้วมที่ปลอดภัย

7. ปรับปรุง ซ่อมแซม เปลี่ยนแปลงอุปกรณ์
ห้องน้ำห้องส้วมที่ชำรุดให้สามารถใช้งานได้

8. เมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องมีการ
ปฐมพยาบาล นำส่งสถานพยาบาลและรายงาน
ผู้บังคับบัญชาทราบ

9. เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ให้ดำเนินการตาม
แผนฉุกเฉินสำหรับสถานศึกษา (ส่วนที่ 4
การควบคุม กำกับ ติดตามและรายงาน)
แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. ปฐมพยาบาลเบื้องต้น/นำส่ง
โรงพยาบาล
2. รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับ
3. แจ้งผู้ปกครองทราบ
4. โรงเรียนให้การดูแลช่วยเหลือตาม
ความเหมาะสม

หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

- โรงพยาบาล
- องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล
องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร
เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ผู้ปกครอง

2. อุบัติเหตุจากบริเวณสถานศึกษา

อุบัติเหตุในบริเวณโรงเรียนส่วนใหญ่
เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดคิด มิได้ตั้งใจ
เมื่อเกิดขึ้นแล้ว มักสร้างความเสียหายให้กับบุคคล
และทรัพย์สิน ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าด้าน
เทคโนโลยี ได้เข้ามาสัมผัสบทบาทในสังคมไทยอย่างมาก
โดยเฉพาะโรงเรียน เป็นผลให้ ครูอาจารย์
นักเรียน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ได้รับ
ประโยชน์และความสะดวกสบายเป็นอันมาก
แต่ในขณะเดียวกัน การเกิดอุบัติเหตุ ก็เพิ่มขึ้น
เป็นเงาตามตัว

ในบริเวณโรงเรียน อุบัติเหตุส่วนใหญ่
ที่พบมักเกิดจากการพลัดตก หกล้ม จากการ
วิ่งซุกซนของนักเรียน หรือการเล่นกีฬา ทำให้
เกิดบาดเจ็บ กระดูกหัก ข้อเคล็ด เป็นต้น
บางครั้งเกิดจากบาดเจ็บของสัตว์ เช่น ไข่มดไก่
เหลาดินสอ หรือบางครั้งเกิดจากสิ่งปลูกสร้าง
และเครื่องใช้ของโรงเรียนบกพร่อง สึกกร่อน
เสียหาย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิด
อุบัติเหตุภายในโรงเรียนได้ทั้งสิ้น

สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากบริเวณ
โรงเรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

1. ความบกพร่อง เสื่อมสภาพของสิ่ง
ปลูกสร้าง เครื่องมือ เครื่องใช้และสภาพสิ่ง
แวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียน เช่น ต้นไม้
สนามกีฬา รั้ว และประตูโรงเรียน เป็นต้น
2. การควบคุมดูแลของครูอาจารย์ในการ
ประกอบกิจกรรมของนักเรียนในสถานที่ต่าง ๆ
ภายในโรงเรียนไม่รัดกุมเพียงพอ
3. การเข้มงวดกวดขันในมาตรการรักษา
ความปลอดภัยในสถานศึกษาทั้งหลาย ไม่มี
การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
4. ขาดการซ่อมแซมบำรุงรักษาสิ่ง
ปลูกสร้าง เครื่องมือ เครื่องใช้และสภาพ
แวดล้อมภายในโรงเรียน
5. ความประมาทเลินเล่อ ขาดความ
ระมัดระวังและการขาดทักษะของนักเรียน
ในการเล่นกีฬา หรือการประกอบกิจกรรม
ภายในบริเวณโรงเรียน
6. ไม่มีการฝึกอบรม ชักซ้อม ทำความ
เข้าใจเกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัยใน
สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

บริเวณโรงเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้
ตัวนักเรียนมากที่สุด เป็นส่วนที่นักเรียนทุกคน
ต้องใช้ประกอบกิจกรรมตลอดเวลา ดังนั้น
โรงเรียนต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องของ
ความปลอดภัย จึงควรกำหนดมาตรการป้องกัน
และแก้ไขอุบัติเหตุดังนี้

2.1 มาตรการป้องกันและแก้ไข อุบัติเหตุที่เกิดจากรั่วและประตูโรงเรียน

1. จัดให้มีการติดตั้งรั้วและประตูโรงเรียน
ให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย
2. จัดให้มีผู้รับผิดชอบและหมั่นตรวจสอบ
อย่างสม่ำเสมอ เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ
อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในกรณีที่พบการ
ชำรุดให้รีบดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมให้อยู่ใน
สภาพที่ใช้งานได้ปลอดภัย
3. จัดให้มีป้ายคำเตือนเพื่อหลีกเลี่ยง
ความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ
4. จัดให้มีป้ายคำเตือนเพื่อหลีกเลี่ยง
การเกิดอุบัติเหตุ และให้มีเขตแนวห้ามผู้ที่ไม่
เกี่ยวข้องเข้าใกล้ระหว่างดำเนินการซ่อมแซม
หรือรื้อถอน
5. ในกรณีเกิดอุบัติเหตุต้องมีการ
ปฐมพยาบาล นำส่งสถานพยาบาลและรายงาน
ผู้บังคับบัญชาทราบ

2.2 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ
ที่เกิดจาก บ่อน้ำ สระน้ำ และบ่อเลี้ยงปลา

1. จัดให้มีฝาปิดบ่อน้ำ และมีการใช้เครื่อง
สูบน้ำหรือคันโยกน้ำแทนการตก

2. ห้ามเด็กเล็กเข้าใกล้บริเวณบ่อน้ำ สระน้ำ
บ่อเลี้ยงปลา ยกเว้นกรณีที่มีครูควบคุมดูแลใน
ระหว่างทำกิจกรรม

3. จัดให้มีครูควบคุมดูแลนักเรียนอย่าง
ใกล้ชิด ในช่วงที่มีการทำกิจกรรมใกล้บ่อน้ำ

4. จัดทำรั้วหรือแนวเขตโดยรอบบ่อน้ำ
สระน้ำ บ่อเลี้ยงปลา และจัดทำป้ายคำเตือน
กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้

5. ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างในบริเวณ บ่อน้ำ
สระน้ำ หรือบ่อเลี้ยงปลา

6. จัดให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมให้อยู่ใน
สภาพสมบูรณ์

7. ส่งเสริมมีการสอนว่ายน้ำให้นักเรียน
ทุกคนในโรงเรียน เพื่อป้องกันอันตราย

8. ในกรณีเมื่อเกิดอุบัติเหตุแล้วต้องมีการ
ปฐมพยาบาล นำส่งสถานพยาบาลและรายงาน
ผู้บังคับบัญชาทราบ

2.3 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ
ที่เกิดจากเขตก่อสร้างและกองวัสดุข่ารุง

1. จัดทำแนวเขตบริเวณก่อสร้าง เพื่อ
ป้องกันนักเรียนเข้าไปในบริเวณดังกล่าว

2. กำหนดให้ผู้ก่อสร้างติดตั้งอุปกรณ์
ป้องกันเศษวัสดุตกหล่นนอกบริเวณการก่อสร้าง

3. จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้าง
ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายให้มิดชิด และต้องมี
สัญลักษณ์บอกเขตให้ชัดเจน

4. จัดให้มีการตรวจสอบการใช้อุปกรณ์
การก่อสร้างให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ปลอดภัย
โดยมีระยะเวลาในการตรวจสอบชัดเจน

5. จัดให้มีเจ้าหน้าที่กำกับดูแลการก่อสร้างอย่างใกล้ชิด หากพิจารณาเห็นว่าจะมีอันตรายแก่นักเรียน ให้เสี่ยงไปปฏิบัติในสถานศึกษาหรือวันหยุดราชการ

6. ในกรณีเมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องมีการปฐมพยาบาล นำส่งสถานพยาบาลและรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

2.4 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุที่เกิดจากต้นไม้

1. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ตัดแต่งกิ่งไม้ให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยอยู่เสมอ หมั่นตรวจสอบและกำจัดแมลงมีพิษ

2. จัดให้มีผู้รับผิดชอบหมั่นตรวจสอบต้นไม้ที่ตายแล้ว โดยให้เร่งดำเนินการตัดทิ้งหรือตัดไม้ใหญ่ที่มีผลขนาดใหญ่ให้หมั่นเก็บผลตามเวลาที่เหมาะสม

3. จัดให้มีการให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่นักเรียนเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากต้นไม้ เช่น พิษของยางไม้ พิษจากเกสร และขนาน เป็นต้น

4. ห้ามนักเรียนอยู่ใต้ต้นไม้ขณะที่มีลมพายุพัดหรือฝนตก

5. หลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปีนต้นไม้

6. จัดแนวเขตป้องกันและเลือกพันธุ์ไม้ที่จะปลูกในบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสม

7. ในกรณีเมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องมีการปฐมพยาบาล นำส่งสถานพยาบาลและรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

2.5 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุที่เกิดจากสนาม สนามเด็กเล่น สนามกีฬา และอุปกรณ์กีฬา

1. จัดให้มีการตรวจสอบสนาม และอุปกรณ์เครื่องเล่นในสนามเด็กเล่น สนามกีฬาให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างปลอดภัย เช่น แป้นบาสเกิดบอสชนิดเคลื่อนที่ได้ เสากีฬาชนิดหล่อฐานด้วยล้อยาง เสาประตูฟุตบอล เป็นต้น

2. ควรหลีกเลี่ยงการจัดซื้ออุปกรณ์กีฬาหรือเครื่องเล่นที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย เช่น ห่วงหมุน ลูกโลกหมุน เป็นต้น

3. จัดทำป้ายข้อกำหนดและวิธีการใช้เครื่องเล่นทุกชนิดในสนาม

4. จัดให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติแก่นักเรียนในกรณีที่นักเรียนพบสิ่งแปลกปลอม ซึ่งอาจเป็นวัตถุระเบิด หรือวัตถุอันตรายอื่น ๆ

5. จัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาความ

สะอาดโดยรอบ เพื่อให้ปราศจากเศษวัสดุที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย เช่น ตะปู ไม้เสียบลูกชิ้น เศษแก้ว สัตว์มีพิษ เป็นต้น

6. จัดติดตั้งอุปกรณ์เครื่องเล่นในส่วนที่จะต้องมียอดยึดฐาน ต้องหมั่นตรวจสอบให้แข็งแรงมั่นคงอยู่เสมอ

7. ในกรณีเมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องมีการปฐมพยาบาล นำส่งสถานพยาบาลและรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

2.6 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุที่เกิดจากโองน้ำ บ่อเกรอะ บ่อซึม ดังเก็บน้ำ

1. จัดมีฝาปิดมิดชิดที่ได้มาตรฐาน
2. จัดเจ้าหน้าที่ตรวจสอบโองน้ำ บ่อเกรอะ บ่อซึม ดังเก็บน้ำ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้อยู่เสมอ
3. จัดเจ้าหน้าที่บำรุงดูแล ทำความสะอาดโองน้ำ ดังเก็บน้ำ อย่างสม่ำเสมอ
4. จัดทำป้ายประกาศ ข้อควรระวังอันตรายที่จะเกิดขึ้น ปิดประกาศไว้ให้เห็นชัดเจน
5. จัดให้มีแนวเขตห้ามนักเรียนเข้าใกล้บริเวณ โองน้ำ ดังเก็บน้ำ บ่อเกรอะ
6. จัดให้มีผู้รับผิดชอบตรวจสอบความเรียบร้อย และรายงานผลทุกสัปดาห์
7. ในกรณีเมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องมีการปฐมพยาบาล นำส่งสถานพยาบาลและรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

2.7 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ ที่เกิดจากเตาเผาขยะและที่ทิ้งขยะ

1. จัดให้มีถังขยะแยกประเภท เพื่อสะดวกในการจัดเก็บและทำลาย
2. จัดให้มีการส่งเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึก และสร้างนิสัยการทิ้งขยะอย่างถูกวิธี
3. การทำลายหรือแปรสภาพ ให้เลือกใช้วิธีการและเวลาอย่างเหมาะสม เช่น การทำลายสารเคมี กระป๋องสีสเปรย์ หลอดไฟฟ้า เศษแก้ว เป็นต้น
4. จัดให้มีแนวเขตห้ามนักเรียนเข้าใกล้บริเวณเตาเผาขยะและที่ทิ้งขยะ
5. ในกรณีเมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องมีการประชุมพยาบาล นำส่งสถานพยาบาลและรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

3. อุบัติเหตุจากสภาพแวดล้อม ของสถานศึกษา

สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา หมายถึง อาคาร สถานที่ และบริเวณโรงเรียนที่ใช้เป็น ที่จัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีความสำคัญต่อนักเรียนและผู้ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษามาก

การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมโรงเรียน หมายถึง การจัดการ ควบคุม ดูแล และปรับปรุง ภาวะต่าง ๆ ของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องเหมาะสม และอยู่ในสภาพที่ถูกสุขลักษณะ โรงเรียนทุกแห่ง มีองค์ประกอบ ที่สำคัญคล้ายคลึงกัน ทั้งในด้าน โครงสร้าง บทบาทหน้าที่การปฏิบัติ และการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ

การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อ สุขภาพ และลดความเสี่ยงของภาวะที่จะเกิด อุบัติเหตุของนักเรียน ทั้งนี้ เพราะนักเรียนจะใช้ เวลาเรียนรู้และอยู่ในสภาพแวดล้อมของสถาน ศึกษามากกว่าครึ่งของเวลาช่วงกลางวัน แต่สภาพแวดล้อมที่ส่งผลความปลอดภัยในสถานศึกษานั้น มิได้มีเฉพาะในสถานศึกษาเท่านั้น ผลภาวะของ สิ่งแวดล้อมภายนอกก็ส่งผลต่อนักเรียนเช่นกัน ซึ่งผลภาวะของสิ่งแวดล้อมภายนอกนี้ เป็นสิ่งที่

อยู่นอกเหนือและยากต่อการควบคุมจัดการของสถานศึกษา เช่น ปัญหาด้านขยะมูลฝอย มลพิษทางอากาศ น้ำเสีย มลภาวะทางเสียง ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเฉพาะสังคม ชุมชน สถานประกอบการ หรือแม้แต่นักเรียนชาติจิตสำนึก ความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจนส่งผลโดยรวมทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่นักเรียนซึ่งได้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาลำดับความสำคัญไว้กว้าง ๆ ดังนี้ มาตรการป้องกันและแนวทางแก้ไข

1. มีการสำรวจสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และมลภาวะในสถานศึกษาและชุมชน แล้วจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาคต่อไป
2. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยใช้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันและแก้ไข
3. มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
4. ส่งเสริม จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกและความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมให้กับนักเรียน บุคลากรในสถานศึกษา และชุมชนใกล้เคียง
5. เมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องมีการปฐมพยาบาลนำส่งสถานพยาบาล และรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

4. อุบัติเหตุจากเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

เครื่องมือ หมายถึง อุปกรณ์ประกอบการทำงานที่ใช้มือถือ เช่น เลื่อย ค้อน หรือไขควง เป็นต้น การใช้เครื่องมือเป็น ไม่ถูกวิธี หรือไม่เหมาะสมกับงานก็อาจเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ ดังนั้นเพื่อจะลดอุบัติเหตุจากการใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องเข้าใจหลักการพื้นฐานของการใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง

หลักพื้นฐานของการใช้เครื่องมืออย่างปลอดภัย

- เลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับงาน
- ใช้เครื่องมือให้ถูกวิธี
- รักษาเครื่องมือให้อยู่ในสภาพดีเสมอ
- ในการรับส่งเครื่องมือจะต้องกระทำให้ถูกวิธี
- เก็บรักษาเครื่องมือให้อยู่ในที่ที่ปลอดภัย
- ในระหว่างการทำงานควรระวังเครื่องมือให้เป็นระเบียบเพื่อความปลอดภัย
- ในการขนย้ายเครื่องมือจะต้องให้เกิดความปลอดภัย

ดังนั้น เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา จึงเป็นเสมือนสื่อหรือ